حوکمی خواردنی سەربڕاوی

(موسڵمان ، کافری ئەصڵی ، مورتەد ، مجهول حال)

نووسەر:
مامۆستا ئوسامە تەوحیدی شارەزووری

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

نـــاوی نامیلكه

حوكمی خواردنی سەربڕاوی

(موسڵمان ، كافری ئەصڵی ، موڕتەد ، مجهول حال)

نوسەر:
ماموستا ئوسامە تەوحیدی شارەزووری

الدَّولَةُ الإِسلامِيَّة
خلافةٌ على مِنهاجِ النُّبوّة

١٤٤٧ هـ

پــێرستی نـاميلكــه

ژ	بـــــابەت	لاپەڕە
1	سەربڕاوی دەستــی موسڵمــان ! موســڵمان بەسێ شت ئەزانرێت موسڵمانه :-	١ - ٣
2	پرسیـــــار ئایا ئەگەر موسڵمانی مریشکێکی سەربڕی مەرجه پرسیاری لێ بکەم بزانم بسم الله ی لەسەرکردووه یان لێ بخۆم وپرسیار نەکەم؟.....	٣ - ٤
3	حوكــمی سەربڕاوی کــافری ئەصڵی :-	٤ - ٨
4	حوكمــی سەربڕاوی مجهول حال :- ئێستا بابزانین حوکمــی مجهول حال چیه دەوڵــەتـــی ئیســلامی چی حوكمێ ئەیـا بەسەر مجهول حال لەدار کــوفری طارئ ؟......	٩ - ١٨

سەربڕاوى دەستى موسڵمان :- دەخورێت و هيچ كێشەيەكى تێدانيە بەومەرجەى بسم الله ى لەسەر كردبێت وبەئەنقەست وبێ تەئويل تەركى بسم الله ى نەكردبێ

موسڵمان بەسێ شت ئەزانرێت موسڵمانە:-

يەكەم / خۆى بڵێت من موسڵمانم

دووەم / يان بەبينينى دروشمى ئيسلامەتى

سێهەم / حوكمى التبعيه (له دايك وباوكێكى موسڵمان بێت يان لەدار الاسلام بێت يان لەوڵاتێك بێت پێشتر دارالاسلام بوە دواتر بۆتە دار الكفر بەڵام هەموو خەڵكەكە مورتەدنەبونەتەوە لەئيسلام بۆيە مادام خەڵكەكە تێكرا مورتەد نەبونەتەوە خەڵكەكە ئەسڵ تێياندا حوكمى ئيسلامەتى بۆ هەيە تاكوفرێكى لێ دەرئەكەووێت)

شێخ عبداللطيف ال الشيخ ئەفەرمويێت : (بل كلهم مجمعون على أن بلاد المسلمين لها حكم الإسلام في كل زمان ومكان) [لەمصباح الظلام 52]

واتا : هەموو زانايان يەكدەنگن كەوا وڵاتى موسڵمانان حوكمى ئيسلامى بۆهەيە لەهەمـــوو سەردەم وجێگايەك .

– واتا بەهۆى داگيركردنى لەلايەن كوفرەوە يان مورتەد بونەوەى بەشێ لە خەڵكەكەى لە هەموو ڕوويەكەوە نابێت بەوڵاتى كوفر بەڵكو وڵاتى كوفرە لە ڕوانگەى حوكمەت ودەسەڵاتەوە بەڵام حوكمى ئيسلام بۆخەڵكەكە ئەمێنێتەوە

وەک دار الاسلام خەڵکە بەموسڵمان دائەنرێن تاکوفریان لێ نەبینرێت مادام هەموویان پێکەوە مورتەد نەبونەتەوە (ڕونکردنەوەی زیاتری ئەم بەشە لەبابەتی مجهول حال باس ئەکەین).

کەواتا سەربڕاوی موسڵمان حەڵاڵە بەومەرجەی ناوی الله ی لەسەر هێنابێت

قـال تعالی : (وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ) [الأنعَام : ١٢١] واتا : هەر پەلەوەرو گیاندارێ لەکاتی سەر بڕیندا ناوی الله ی لەسەر نەهێنرابێت، ئێوە لە گۆشتەکەی مەخۆن بێگومان ئەو جۆرە خواردنە، تاوان و لە ڕێگە درچوونە.

وە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : (إِذَا أَرسَلتَ كَلبَكَ وَسَمَّيتَ فَأَمسَكَ وَقَتَلَ فَكُل ، وَإِن أَكَلَ فَلَا تَأكُلْ فَإِنَّمَا أَمسَكَ عَلَى نَفسِهِ ، وَإِذَا خَالَطَ كِلَابًا لَم يُذكَرِ اسمُ اللَّهِ عَلَيهَا فَأَمسَكنَ وَقَتَلنَ فَلَا تَأكُلْ ، فَإِنَّكَ لَا تَدرِي أَيُّهَا قَتَلَ) [رواه البخاري (5475) ، ومسلم (1929)]

واتا : ئەگەر سەگی ڕاوچیت نارد بۆڕاوکردنی نێچیرێک وناوی الله ت لەسەری هێنا وسەگەکەش نێچیرەکەی بۆڕاوکردی ئەوا ئەو نێچیرە بخۆ خۆ ئەگەر سەگەکە لەنێچیرەکەی خوارد ئەوا لێی مەخۆ چونکە بۆخۆی ڕاوی کردووە وە ئـەگەر سەگەکەت تێکەڵ سەگانێ بوو کەناوی الله لەسەر ئەو سەگانەی تر نەهێنرابوو وە نێچیرەکەیان بۆکوشتی ئەوا لێی مەخۆ چونکە تۆ نازانی کام لەو سەگانە نێچیرەکەی بۆ کوشتوی .

کەواتــا (مەرجی حەڵاڵ بونی سەربڕاو بریتیە لە هێنانی وشەی بسم الله لەسەر سەربڕاو) بەڵام گەر موسڵمانێ نەزانێ بسم الله واجبە لەسەر سەربڕاو یان بیری بچێتەوە ئەوا جائیزە سەربڕاوەکەی بخورێت وخۆت بسم الله ی لەسەر دەکەی بەڵگەش وتەی الله یە وقال تعالى : {وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا} [الأحزاب:5]

پرسیــــار ئایا ئەگەر موسڵمانی مریشکێکی سەربڕی مەرجە پرسیاری لێ بکەم بزانم بسم اللهی لەسەرکردووە یان لێ بخۆم وپرسیار نەکەم؟

وەڵام / دایکە عائیشە دەیگێرێتەوە دەفەرمویێت : (أنَّ قَوْمًا قالوا: يا رَسولَ اللَّهِ، إنَّ قَوْمًا يَأْتُونَنا باللَّحْمِ لا نَدْرِي أذَكَرُوا اسْمَ اللَّهِ عليه أمْ لا، فقالَ رَسولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ: سَمُّوا اللَّهَ عليه وكُلُوهُ) [صحيح البخاري 2057]

واتا : کەسانێ هاتن بۆلای پێغەمبەر ﷺ وتیان ئێمە خەڵکانی گۆشتمان بۆئەهێنن جانازانین ناوی الله یان لەسەر هێناوە یاخود نا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی ئێوە بیخۆن وخۆتان بسم الله لەسەر گۆشتەکە بکەن .

ئیمام ابن حجر رحمە الله دەفەرمویێت : (ويستفاد منه أن كل ما يوجد في أسواق المسلمين محمول على الصحة ، وكذا ما ذبحه أعراب المسلمين ؛ لأن الغالب أنهم عرفوا التسمية ، وبهذا جزم ابن عبد البر فقال : فيه أن ما ذبحه المسلم يؤكل ويحمل على أنه سمَّى ؛ لأن المسلم لا يظن به في كل شيء إلا الخير ، حتى يتبين خلاف ذلك " انتهى من) [فتح الباري) 9 / 786)]

واتا : لەم فەرموودەیەدا سودی ئەوەی تێدایە کەئەوەی لەبازاڕی موسڵمانان دەفرۆشرێت لەسەر شەرعیەت بون هەڵدەگیرێت وەبەهەمان شێوەی ئەوەی دەشتەکیە موسڵمانەکانیش سەری دەبڕن چونکە ئەوان دەزانن بسم الله لەسەر سەربڕاو واجبە بەڵکو ابن عبدالبر پێداگری لەسەرئەوە کردووە کەئەوەی موسڵمان سەری دەبڕێت خواردنی حەڵاڵە وگومانی ئەوەی لەسەر دەبات کەناوی الله ی لەسەری هێنابێت چونکە گومان بەموسڵمان نابرێت ئیلا گومانی خێر وچاکە نەبێت تا دڵنیادەبینەوە کە بە ئەنقەست تەرکی بسم الله ی لەسەری کردووە .

٢-حوکمی سەربڕاوی کافری ئەصڵی :-

الله تعالی لەقورئاندا ـدەفەرموێت : (وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَّهُمْ) [المَائدة : ٥]

واتا : سەربڕاوی دەستی ئەوانەی نامەیان پێدراوە ڕەوایە بۆتان و دەتوانن بیخۆن وە خواردن و سەربڕاوی دەستی ئێوەیش بۆ ئەوان حەڵاڵەو ڕێی پێدراوە.

– کەواتــا بەدەقی ئەم ئایەتە سەربڕاوی دەستی ئەهلی کتاب (جولەکە و گاور حەڵاڵە) سەربڕاوی دەستی هیچ کافرێکی تر حەڵاڵ نیە

ئیمام ابن عبد البر لە استذكار دەفەرموێت : (قد أجمعوا في ذبيحة الكتابي أنها تؤكل، وإن لم يسم الله عليها، إذا لم يسم عليها غير الله. وأجمعوا أن المجوسي، والوثني لو سمى الله، لم تؤكل ذبيحته)

واتا : زانایان یەکدەنگن کە سەربڕاوی ئەهلی کتاب جائیزە و دەخۆرێت ئەگەر ناوی الله شی لەسەر نەهێنرابێت بەو مەرجەی ناوی غیری الله ـی لەسەر نەهێنرابێت (چونکە ئەوان جاهلن بە حوکمی شەریعەتی ئیسلام بۆیە ئێمە خۆمان بسم الله ـی لەسەر دەکەین لەکاتی خواردنیدا) وە کۆدەنگن کە سەربڕاوی مجوسی و بت پەرست ناخورێت ئەگەر ناوی الله ـشی لەسەر هێنرابێت سەربڕاوەکەی حەڵاڵ نیە.

- وە پێغەمبەر ﷺ سەربڕاوی دەستی جولەکەی خواردووە و پرسیاری لێ نەکردووە کەئایا ناوی الله ـی لەسەر هێناوە یاخود نا بۆیە ئێمەش لەسەرئەو ئەصڵەی ئیسلام هەنگاو دەنێین.

ئیمام ـی ابن القيم رحمه الله ئەفەرموێت : (وأجمعوا على جواز شراء اللحمان من غير سؤال عن أسباب حلها ، اكتفاء بقول الذابح والبائع ، حتى لو كان الذابح يهوديّاً أو نصرانيّاً أو فاجراً : اكتفينا بقوله في ذلك ، ولم نسأله عن أسباب الحل) [إعلام الموقعين " (2 / 181)]

واتا : زانایان یەکدەنگ لەسەر کڕینی گۆشت بەبێ پرسیارکردن لەبارەی هۆکارەکانی حەڵاڵبون دەست ئەگرێت بەو تەی ئەو کەسەی کە سەری بڕیوە

یان ئەوەی ئەیفرۆشێت ئەگەرچی سەربڕەکە جولەکە بێت یان یەهود یان فاجر قسەی سەربڕ یان فرۆشیارەکە کافیە وپرسیاری لێ ناکەین لەبارەی هۆکارەکانی حەڵاڵ بون.

واتا گۆشتێ کە لەوڵاتە ئەوروپیەکان هاتوە زاهیرەن سەری براوە لەسەری نوسراوە بەرێگەی ئیسلامی سەربڕدراوە ئێمە ئەوەندە کافیە بۆمان چونکە لە ئەسڵدا سەربڕاوی ئەهلی کتاب حەڵاڵە مادام فرۆشیارەکەی لەسەری نوسیوە بەشێوەی ئیسلامی سەربڕدراوە وە لەوڵاتێکەوە هاتوە کە ئەهلی کتابـن ئەوا لەسەر ئەو ئەسڵە ئەڕۆین وگۆشتەکە حەڵاڵە ئەمە ئەسڵە کە سەربڕاوی ئەهلی کتاب گەربەشێوەی سەربڕین بوو حەڵاڵە

– بەڵام هەرکات دڵنیابوین سەری مریشکەکە نەبڕدراوە وەسەری پێوەیە یان دڵنیابوین مریشکەکە خنکێنراوە ...هتد ئەوکات لەبەر دڵنیابونمان لە هۆکارەکانی حەرام بوون خۆمان دوورئەخەینەوە لە کڕین وخواردنی.

٢- حوکمی سەربڕاوی کافری ئەصڵی :-

وەک مورتەدەکانی (ڕافیزە و یەکێتی و پارتی و حیزبەعەلمانیەکان ومورتەدەکانی یەکگرتووکۆمەڵ و بزوتنە و مەلا سۆفیە گۆڕپەرستەکان وجەهمیە نکۆڵیکارەکان لەسیفاتەکانی الله و مورتەدەکانی بەناوسەلەفیە مەدخەلیەکان و نیزامیەکان و مورتەدەکانی لایەنگری تاڵیبان و قاعیدە و نوصرە و مورتەدەکانی حەمدانیەت ...هتد)

ئیمام ی ابن قدامة له كِتَابُ الْمُرْتَدُّ بەژمارە(7099) دەفەرمویت : (وَذَبِيحَةُ الْمُرْتَدِّ حَرَامٌ ، وَإِنْ كَانَتْ رِدَّتُهُ إلَى دِينِ أَهْلِ الْكِتَابِ هَذَا قَوْلُ مَالِكٍ ، وَالشَّافِعِيِّ ، وَأَصْحَابِ الرَّأْيِ . وَقَالَ إسْحَاقُ : إنْ تَدَيَّنَ بِدِينِ أَهْلِ الْكِتَابِ ، حَلَّتْ ذَبِيحَتُهُ . وَيُحْكَى ذَلِكَ عَنْ الْأَوْزَاعِيِّ ; لِأَنَّ عَلِيًّا رضي الله عنه قَالَ : مَنْ تَوَلَّى قَوْمًا فَهُوَ مِنْهُمْ . وَلَنَا ، أَنَّهُ كَافِرٌ ، لَا يُقَرُّ عَلَى دِينِهِ ، فَلَمْ تَحِلَّ ذَبِيحَتُهُ ، كَالْوَثَنِيِّ)

[المغني لابن قدامة (ج 10 / ص 84)]

واتا : سەربڕاوی دەستی مورتەد حەرامە ئەگەر چی هەڵگەڕانەوەكەشی لە ئیسلام ڕۆشتن بێت بۆسەر ئاینی ئەهلی كتاب (چونكە لە ئەصڵدا ئەهلی كتاب سەربڕاوی دەستیان حەڵاڵە بەڵام كەسێ لە ئیسلام هەڵگەڕێتەوە ببێت بەئەهلی كتاب سەربڕاوی حەرامە) ئەمەش ووتەی مالك و شافعی و ئەهلی ڕەئە بەڵام اسحاق وتویەتی : ئەگەر مورتەد بێتەوە ببێت بەئەهلی كتاب سەربڕاوی حەڵاڵ دەبێت وە هاوشێوەی ئەم وتەیە لە ئەوزاعی یشەوە گێڕدراوەتەوە چونكە ئیمامی علی فەرمویەتی : هەركەسێ پشتیوانی هەر گەلێك بكات ئەویش هەرلەوانە وە لە مەزهەبی ئێمە مورتەد مادام ڕێگەی پێ نادرێت بژێت لەسەر دینێكی جگە لە ئیسلام ئەوا سەربڕاوی دەستی حەرامە وەك بت پەرست .

الشيخ عبد اللطيف بن عبد الرحمن دەفەرمويێت : ومن استدل على ذبيحة الوثني والمرتد، بقوله تعالى: {فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ} [الأنعام : 118]، فهو من أجهل الناس بكتاب الله وسنة رسوله ﷺ، وإجماع الأمة، وهو كمن يستدل على لبس الحرير، بقوله تعالى: {قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ} [الأعراف : 32] والجهل بالتأويل وأسباب النزول، ضرره وصل كبار العمائم، فكيف الحال بالجفاة والعوام ؟ " عيون الرسائل 608

واتا : هەرکەسێ ئەم ئـايەتە بکاتە بەڵگـە بۆ حەڵاڵکردنی سەربراوی کەسی بت پەرست و مورتەد {فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ} [الأنعام : 118]، لەو خواردن وسەربڕاوانە بخۆن کە ناوی الله یان لەسەر هێنراوە جاکەسێ ئەم بکاتە بەڵگـە ئەوا جـاهل ترین کەسە بە قورئان وسونەت ـی پێغەمبەر ﷺ و ئیجماعی ئومـەت هاوشێوەی ئەم کەسە وەک ئەوە وایە کە ئەم ئایەتە بکاتە بەڵگـە بۆ پۆشینی حەریر {قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ} جاهلبون بە تەفسیر وهۆکارەکانی دابەزینی ئایەت گەشتوە بەعەمائمە گەورەکان ئەی دەبێت حاڵی خەڵکی عەوام چۆن بێت .

٤- حوكمـى سەربڕاوى مجهول حال:-

واتـا كەسێك كەشعائرى ئيسلامان لێ نەبينوە وە لەهەمان كاتدا كوفريشمان لێ نەبينيوە

خەڵكـ دووبەشن يـان موسڵمان يان كافر بەشى سێهەم نيـە ! قال تعالى : {هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ} [التَّغابُن : ٢] واتا : الله ئێوەى دروستكردووە ئينجا هەتانە بۆ باوەڕوو كافرە، هەيشتانە خاوەن ئيمان و باوەڕدارە.

ئيمام ابن حزم رحمه الله لە الفصل في الملل والأهواء والنحل دەفەرموێت : (فصح يقينا أنه ليس في الناس ولا في الجن إلا مؤمن أو كافر فمن خرج عن أحدهما دخل في الآخرة)

واتا : بەيەقـين ـى دروست چەسپاوە لەنێو مرۆڤ وجنۆكەكانـدا يان ئيماندار هەيە يان كـافر هەركەسێ لەئيمان دەرچێ دەبێتە كافر وهەركەس لەكوفر دەرچێت دەچێتە ناو ئيمانەوە .

وە دەفەرموێت رحمه الله : والإجماع والنصوص قد صح كل ذلك على أنه لا دين إلا الإسلام أو الكفر من خرج من أحدهما دخل في الآخر ولا بد إذ ليس بينهما وسيطة، وكذلك قال ﷺ وسلم "لا يرث المسلم الكافر ولا الكافر المسلم" وهذا حديث قد أطبق جميع الفرق المنتمية إلى الإسلام على صحته

وعلى القول به فلم يجعل عليه السلام دينا غير الكفر والإسلام ولم يجعل هاهنا دينا ثالثا أصلا.

واتا : ئیجماع ودەقە شەرعیەکان ئەوەی بەڕاست خستۆتەوە کە هیچ دینێ نیە ئیلا دینی ئیسلام و کوفر نەبێت هەرکەسێ لە هەرکامیان دەرچێت داخل ی ئەوی تریان دەبێت لە نێوان ئەم دوو دینەدا هیچ نێوەندگیریەکی ترنیە هەروەک پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی موسڵمان میراث لەکافروەرناگرێت وکافریش لەموسڵمانی وەرناگرێت ، ئەم فەرموودەیە هەموو گروپە منستب ـەکان بۆئیسلام هاوڕان لەسەر صحیح بونی و کردار پێکردنی ئەوەی مەبەستە پێغەمبەر ﷺ هیچ نێوەندگیریەکی دانەناوە لەنێوان ئیسلام وکوفردار ودینی سێهەمی دانەناوە .

– کەواتا یان موسڵمان یان کافر ـ توقف نێوەندگیری ودانانی دینی سێهەمە

شێخ سلیمان ابن سحمان لەڕەدی موعتەزیلە نوێیەکاندا دەفەرموێت :

)والتعبير بأن ظاهره لا إسلام ولا كفر، لا معنى له عندي، لأنه لا بد أن يكون مسلما جاهلا، أو كافرا جاهلا؛ فمن كان ظاهره الكفر، فهو كافر، ومن كان ظاهره المعاصي، فهو عاص؛ ولا نكفر إلا من كفره الله ورسوله، بعد قيام الحجة عليه، وأما الذي تباح ذبيحته منهم، فهو المسلم، وأما الذي لا تباح ذبيحته، فهو الكافر، والمرتد، وهو الذي يكفر بعد إسلامه، بفعل ناقض من

نواقض الإسلام، المخرجة من الملة؛ وقد وضحنا حكم أعراب أهل نجد. والعجب كل العجب من هؤلاء الجهال، الذين يتكلمون في مسائل التكفير، وهم ما بلغوا في العلم والمعرفة، أشار إليهم الشيخ عبد الله أبا بطين، من أن أحدهم لو سئل عن مسألة في الطهارة، أو البيع، ونحوهما لم يفت بمجرد فهمه، واستحسان عقله؛ بل يبحث عن كلام العلماء، ويفتي بما قالوه، فكيف يعتمد في هذا الأمر العظيم، الذي هو أعظم أمور الدين، وأشدها خطرا، على مجرد فهمه، واستحسان عقله؟) [الدرر السنية - 10 - صـ 468 - 471]

واتا : بـەڵام ئەو بڕگە وشەیەی کەدەڵێـت ڕووکەشی نەموسڵمـانە ونەکـــوفرە ئەم وشەیە هیچ واتایەکی نیـە لەلای من چونکە یان دەبێت خەڵک موسڵمانێکی جـاهیل بێت یان کافرێکی جاهیل بێت جاهەرکەسێ ڕووکەشی کوفربێت ئەوا کـافرە وهەرکەس ڕووکەشی مەعصیەت بێت ئەوا کەسێکی تاوانبارەوە وکەسیش تەکـفیرناکەین ئیلا ئەوانەنەبێت کەالله ورسولەکەی تەکفیریان کردوە لەپاش گەیشـتنی حوجە پێیان وسوربونیان لەسەرکوفرەکەیان (بەڵام کەسێ شـیرک بڕیاربدات بۆالله ئەوموشریکە چونکە الله تعالی بەئەقـڵ و بەفیطرەت ئیقامە حوجەی خەڵکی کردووە لەسەر تەوحید والله پەرستی ئیقامە حوجەی شەرع مەرج نیە بۆتەکفیرکردنی موشریکان بەڵکو ئیقامە حوجەی شەرعی مەرجە بۆ سزادانی موشریکان) وە ئەو کەسەی سەربڕاو دەستی حەڵاڵـە بریتیە لەو کەسەی

کە موسڵمانـە ئەو کەسەشی سەربڕاوی دەستی حەرامە بریتیە لەکافـر وە مورتەدیش ئەوکەسەیـە کە لەپاش ئیسلام کافردەبێتەوە بەئەنجامــــدانی هەڵوەشێنەوەیەک لەهەڵوەشێنەوەکـانی ئیسـلام کەلەئیسلام دەری دەکـات وەئەم بابەتەشمان ڕونکردەوە لەبارەی حوکمی ئەعرابیە دەشتەکیەکانی نەجد وە ئەوەی زۆر سەیر وسەمەرەیە لەبارەی ئەوکەسە جاهیلانەوە کەقـسە لەبابەتەکانی تەکـفیردەکەن وکەچی نەگەشـتونەتە ئاستی زانست وزانیاری شێخ عبدالله ابا بطين ئاماژەی پێکـردوە فەرموویەتی :- گەر یەکێ لەوکەسانە لەبابەتی طهارە و کڕین وفرۆشتنۆ وهاوشیوەی ئەو بابەتانە پرسیاری لێ بکەی دەبیـنیت تەنها بەتێگەشتنی خۆی وەڵام ناداتەوە یان بەپێی باش زانینی ئەقڵی خۆی وەڵام ناداتەوە بەڵـکو بۆ وەڵامدانەوە بەدوای وتەی زانایان دەگەڕێت و بە فەتوای ئەوان فەتوا دەدات ئەی بـاشە چۆن لە بابەتێکی ئاوا گەورە کە گەورەترین بابەتی دینە و زۆریش ترسناکە بە تێگەشتنی خۆت و بەباش زانینی ئەقڵی خۆت فەتوا ئەدەی؟.

ئێستا بابزانین حوکمی مجهول حال چیە دەوڵەتی ئیسلامی چی حوکمێ ئەیا بەسەرمجهول حال لەدار کوفری طارئ ؟

سەرەتا پێش ئەوەی عەقیدەی دەولە ڕون کەینەوە ئەمەوێ تیشک بخەمە سەر ئەوەی (بابەتی پێناسەی دار الکفر و دار الاسلام) بابەتێکی ئیجماع ـی نیە زانایان لەپێناسەی ئەوەی چی کاتێ دار الاسلام دەبێت بەدار الکفر خیلافیان هەیە بەڵام جمهوری زانایان لەسەرئەوەن هەروڵاتێ شعائر ویاسای کووفری تێدا زاڵ بوو ئەوە دار الکفرە وەک ئیمام ـی ابن قیم لەکتابی احکام اهل الذمة باسی دەکات ئەگەرچی خەڵکەکەشی موسڵمان بێت پاشان هەندێ لە زانایانی لە شافعی وەک ئیمام ـی نەوەوی لە ڕافعی دەیگێڕێتەوە : هەر وڵاتێ پێشتر دار الاسلام بێت دواتر کوفر داگیری بکات ئەگەر یەک موسڵمان لەو وڵاتەدا مابێتەوە ئەوا مجهول بە موسڵمان دائەنرێت چونکە پێیان وایە (الاسلام یعلو ولایعلی علیە) روضة الطالبین

وە زانایان ـی نەجدی لەسەر ئەو بۆچونەن کەئیمام ـی ابن قیم نەقڵی کردوە وە زانایان نەجدی بڕوایان وایە ئەگەر وڵاتێ بوو بەدارالکفر وە خەڵکەکەی تێکڕا مورتەد ببنەوە بە جۆرێ موسڵمان شاراوە بێت تێدا و ئیسلام بشارێتەوە نەتوانێ ئیسلامەتی دەربخات پێیان وایە حوکم ـی کوفر دەدرێت بەسەر هەموو خەڵکەکەدا ئیلا کەسێ نەبێت کە ئیسلام ـی لێ ببینرێت وکوفری لێ نەبینرێت .

وە دەوڵـەتی ئیسـلام ی هەمان عەقیدەی نەجدیەکانی هەیە : لەم بابەتەدا لە سلسلە منهەجیەکەیدا لەباس ی ئەحکـام ی وڵاتان دەولە ڕون ی دەکاتەوە : حوکم ی کوفر نادرێت بەسەر هەموو خەڵکدا لەبەر ئەوەی وڵاتەکە وڵاتـی کوفرە بەڵکـو بەپێی حاڵـی خەڵکەکە حوکم ـدان لەسەر خەڵکـ دەگۆڕێت بۆنمونە خەڵکـی ماردین لەسەردەم ی شێخ ی ئیسلام ابن تیمیە کە تەتار ماردین ی داگیر کرد شێخ فەرمووی نابێت حوکم ی نیفاق و فاسق بون بدرێت بەسەر هەموو خەڵکی ماردین بەڵکو گەر کەسێ یارمەت ی تەتار بدات بۆ ڕێگریکردن لەشەرع ی الله ئەوا ئەوکەسە کـافرە . (واتـە هەموو خەڵکـ مورتەد نەبونەتەوە هەموویان نەبون بەهاوکاری تەتار بۆیە حوکم ی کوفری نەیا بەسەر هەمووی)

وە حاڵـی ئەهلی مەککـە لەسەردەم ی شێخ حمد بن عتیق دەهێنێتەوە کە تێکڕای خەڵکی مەککـە پێکەوە کوفریان ئەنجام ئەیـا بۆیـە شێخ حوکم ی کوفری یا بەسەر هەموو خەڵکی مەککە ئیلا مەگەر کەسێ ئیسلامەت ی لێ ببینرێت بەبێ کوفر .

بـۆیە شـێخ ـمان تركـى بن على لە كتاب ـى التحاكم الى محاكم الوضعية ـدەفەرموێـت : (دار الكفر الطارئ .. فاالاصـل انها كانت دار الاســلام والاصـل فى اهلها الاسـلام ولكـن ارتـد الحاكمون عليها فى فترة من الفترات او احتلها الكفـار في فترة من الفترات فالاصل في حكامها الكفر والاصل في اهلها الاسـلام ... لكننا لانقول بان الاصل في اهلها الكـفر الا اذا استحالت كما حصلا مثلا في الاندلس وهي اسبانيا ... ولكن لانقول ان الدول الخليج مثلا بلاد الحرمين لانقول ابدا انها دار الكفر اصلي لاهـي دار الكفر طارئ ارتـد الحاكمون عليها الاصل في اهلها الاسـلام حتى يتبين العكس)(٣٣-٣٤)

واتــا . وڵاتــى كوفرى طارئ .. ئەسڵ تێدا ئەوەیە پێشـتر وڵاتى ئیــسلام بوە وە ئەصـڵ لەخەڵكەكەیدا ئیسـلامە بەڵام فەرمانڕاوەكانى لەسەردەمێكدا مورتـەد ئەبـنەوە یاخود كافر داگیرى دەكات لەسەردەمێـكدا جا ئەصـڵ لەفەرمان ڕەواكـان ـى ئەم وڵاتە كـوفرە وە ئەصـڵ لەخەڵكەكەشى ئیـسـلامە ... وەئیمە ناڵێین ئەصڵ لەخەڵكەكەیدا كـوفرە ئیلا كـاتێ كەخەڵكەكەش دینەكەیان بگۆڕن تێكڕا مورتـەد ببنەوە وەک ئەوەى لە ئەندەلس كەئسبانیایە ڕویدا ..بەڵام نــــاڵێین وڵاتانى خەلیج دار كوفرى ئەصڵیە بۆنمونە بلا الحرمين (سعودیە) ناڵێین دار كـوفرى ئەصلیە بەڵكو وڵاتــى كوفرى طارئ ـە دەسەڵاتدارەكـانى مورتـەدبونەتەوە وە ئەصـڵ لەخەڵكەكەى ئیسـلام ـە تا پێچەوانەى ئیسلام ـى لێدەرئەكەوێت .

گەر سەرنج بەین -: خەڵکی سعودیە نیوەی مەدخەلیە وپشتگیری حوکمەت ـن واتا لە سەدا 50 وە بەشێ زۆری ئیخوان ـی و سرڕیە وە بەشێ لەخەڵک سۆفی و کەمینەیەک لەڕافیزە و بەشێ لەعەلمانیەکانی تێدایە واتا کەمینەیەک موەحید ئەمێنێتەوە لەسعودیە ئەو کەمینەیەش زۆریان لەزیندانن بەڵام دەبینیت شێخ فەرمووی : ئەصڵ لەخەڵکەکەیدا ئیسلام ـە واتا نەیفەرموو مادام زۆرینە مورتەدن توقف دەکەین یان تەکفیری عام دەکەین نەخێر بەڵکو ئەصڵ تێدا ئیسلامە چونکە وڵاتەکە بەحاکم و بەخەڵکەوە تێکڕا هەڵنەگەڕاونەتەوە لەئیسلام بەڵکو حاکم و بەشێ لەخەڵک نەک هەموی بۆیە حوکمی عام نادرێت بەسەر هەموی بەکوفر وە توقف یش ناکرێت لە مجهول حال چونکە ئەصڵ لە خەڵکەکەیدا ئیسلامە وەشێخ ـمان ئەبو محمدی عەدنان ـی فەرمووی : تێکڕای ئەهلی سونەت لەعێراق وشام بەموسڵمان دەزانین تاکوفریان لێ نەبینین (کەواتا ناوچە سونیەکان ئەگەرچی خەڵکێ زۆریشی تێدا مورتەدە بەڵام حوکم ـی ئیسلامەتی دەدرێ بەسەرهەمویدا تا کوفریان لێ ئەبینرێ بەڵام ناوچە شیعەڕافیظیەکان چونکە تێکڕا حوسێن پەرستن حوکم ـی کوفر دەدرێت بەسەر شارەکەیان بەتێکڕا نمونەی کەربەلا و نەجەف)

تێبینـــــی / شێخ ـمان ترکی بن علی ـدەفەرموێت : هەرکـەسێ حوکم ـی تەکفیر بدات بەسەر خەڵکی وڵاتێ بەبیانوی ئەوەی زۆربەی خەڵکەکەی کەوتونەتە کوفرە بۆنمونە مصر و لیبا یان ئەوناوچانەی سوریا کەلەژێر دەسەڵاتی دەولەدا نیە هەرکـەسێ بڵێت ئەصـڵ لەخەڵکەکەیدا کوفرە بەبیانوی ئەوەی زۆربەی خەڵک مورتەد بونەتەوە (کەس بەموسڵمان نەزانێت تا شەعائیری ئیسلام دەبینێت لەوکەسـەدا) (ئـــەمە عەقیدەی خەوارج نیە بەڵام دەڵێین ئەم وتەیە هەڵەیـە) شێخ ترکـی سێ جار ئەم قسە دووبارە دەکاتەوە [بڕوانە پەڕەی 35 لەکتابی التحـــاکم]

(واتــە وتەی ڕەسم ـی دەولە ئەوەیە ئەصڵ لەخەڵکی دار الکفری طارئ ئیسلام ـەئیلا کاتێ دەڵێت ئەصڵ لەخەڵکەکەیدا کوفرە کەتێکڕا خەڵک مورتەد ببنەوە وە شتێکیش نیە بەناوی توقف لە مجهول حال بەڵکو یان ئیسلام یان کوفر تەوقف بیدعەی ئەخنەسیەکانە لە خەواریجـەکان وە تەکفیر کردنی مجهول حال بەبیانوی ئەوەی زۆرینەی خەڵک مورتەدن بیدعە نیـە بەومەرجەی بەشەعائیر مجهول بەموسڵمان بزانێت بەڵام وتەیەکی هەڵەیـە)

کەواتــا سەربڕاوی مجهول (نەناسراو)ـی ناوچە سوننیەکان ـی **کوردستان** و **عێراق** و **شام** و **سعودیە** ..**هتد** حوکمی سەربڕاوی موسڵمانی هەیە وگۆشـتـەکەی دەخورێت.

الحمد لله رب العالمين

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

٢٥- رمضان - ١٤٤٧ هـ

پێرستی نامیلکە

خوێنەر بن